

ROMÂNIA
TRIBUNALUL BUCUREȘTI
SECȚIA A II-A CONTENCIOS ADMINISTRATIV ȘI FISCAL
DECIZIA CIVILĂ NR. 527

Ședința din publică din data de **26 ianuarie 2016**

Tribunalul constituit din:

PREȘEDINTE : **SOFIA SÎNZIANA CRIȘAN**

JUDECĂTOR : **ROXANA MOSOR**

GREFIER : **EDUARD DRĂGUȘIN**

Pe rol, soluționarea apelului declarat de **apelanta RAIFFEISEN BANK SA** împotriva sentinței civile nr. 23052/18.12.2014, pronunțate de Judecătoria Sectorului 1 București, în dosarul nr. 36119/299/2014, în contradictoriu cu **intimata AUTORITATEA NAȚIONALĂ PENTRU PROTECȚIA CONSUMATORILOR**, cauza având ca obiect anulare proces-verbal de contravenție.

Dezbaterile au avut loc în ședința publică din data de **19.01.2016**, fiind consemnate în încheierea de ședință de la acel termen, care face parte integrantă din prezenta hotărâre. Având nevoie de timp pentru a delibera, tribunalul a amânat pronunțarea la **data de 26.01.2016**, când:

T R I B U N A L U L ,

Deliberând asupra apelului de față, constată:

Prin sentința civilă nr. 23052/18.12.2014 pronunțată de Judecătoria Sectorului 1 București s-a respins ca neîntemeiată plângerea formulată de petenta Raiffeisen Bank SA în contradictoriu cu intimata Autoritatea Națională pentru Protecția Consumatorului, având ca obiect procesul-verbal seria ANPC nr. 0654836/1295 din 09.07.2014.

La data de 18.05.2015 petenta Raiffeisen Bank SA a formulat apel împotriva sentinței civile nr. 23052/18.12.2014, solicitând schimbarea acesteia în sensul anulării procesului-verbal și exonerării sale de plata amenzii în cuantum de 50.000 lei, precum și obligarea ANPC la plata cheltuielilor de judecată efectuate în fond și în apel.

Apelanta-petentă a arătat că în mod greșit instanța de fond a respins plângerea contravențională constatând că dreptul de a constata și sancționa contravenția nu este prescris, ajungând la această concluzie prin calificarea pretinsei fapte contravenționale ca având caracter continuu, făcând confuzie între faptă (acțiune) și efectele indirecte/colaterale ale acesteia. În esență este criticată atitudinea băncii de la momentul încheierii unor acte adiționale, apreciindu-se comportamentul contractual al băncii, manifestat dintr-o dată (uno ictu), la momentul încheierii actelor adiționale/răspunderii la o solicitare din partea unui client, ca fiind contrar diligențelor profesionale. Prin sentința apelată instanța de fond în mod greșit achiesează la susținerile intimatei, fără a arăta în concret rațiunile/motivele pentru care pretinsa contravenție ar trebui calificată ca fiind una continuă. Instanța de fond ignoră faptul că pot fi calificate drept fapte cu caracter continuu doar acele fapte ce se caracterizează prin prelungirea în chip natural a acțiunii sau inacțiunii ce constituie elementul material al faptei. În cazul de față, încheierea de acte adiționale este o acțiune prin natura sa nesusceptibilă de prelungire în timp. Într-adevăr, efectele civile ale stipulării se prelungesc în timp, nu și fapta în sine, însă aceasta nu schimbă natura acțiunii.

Ipoteza calificării pretinsei fapte contravenționale ca având caracter continuu conduce oricum la concluzia că este prescris dreptul de a mai sancționa fapta pretinsă a fi contrară legii. În conformitate cu prevederile art. 13 alin. 2 din OG nr. 2/2001 „În cazul contravențiilor continue, termenul prevăzut la alin. 1 curge de la data încetării săvârșirii faptei”. Instanța de fond face confuzie între două momente diferite: încetarea săvârșirii faptei și epuizarea efectelor juridice colaterale/în strânsă legătură cu fapta. Însăși legea leagă curgerea termenului de prescripție nu de data epuizării efectelor juridice ale faptei săvârșite, ci de data încetării acțiunii cu caracter contravențional. Conform aspectelor reținute de instanța de fond, băncii i s-a reproșat exploatarea consumatorului exclusiv în scopul influențării deciziei cu privire la produs. În mod firesc, după momentul manifestării deciziei consumatorului cu privire la „produs”, acțiunea (pretinsa faptă

contravențională) a băncii, care a urmărit vânzarea unui produs consumatorului, încetează. Momentul încetării pretensei fapte contravenționale (moment de care legea leagă curgerea termenului de prescripție) îl reprezintă momentul încheierii actului adițional.

Instanța de fond a apreciat în mod greșit asupra legalității procesului-verbal din perspectiva art. 17 din OG nr. 2/2001. Potrivit art. 17 din OG nr. 2/2001 procesul-verbal este lovit de nulitate absolută dacă nu conține mențiunile necesare cu privire la fapta săvârșită, astfel încât contravenientul să cunoască fapta care i se impută și să-și poată exercita dreptul la apărare. În cauză această condiție de valabilitate a PVC nu este îndeplinită deoarece mențiunile acestuia cu privire la faptă sunt contradictorii și o vatamă pe apelantă prin imposibilitatea de a-și exercita dreptul la apărare. Apelanta s-a întrebat de ce este acuzată:

- fapta de a oferta condiții patrimoniale așa-zis împovărătoare pentru consumatorul aflat în culpă în executarea propriilor obligații de plată, care sub greutatea propriei vine le acceptă deci „forțat”, cum se arată în PVC sau
- fapta de a majora marja dobânzii cu comisionul de administrare la care „a renunțat”, cum se arată în PVC și în ordinul emis pentru încetarea practicii.

În lipsa unei fapte precis identificate instanța de judecată aplică în soluția dată un raționament logico-juridic greșit ce se impune a fi cenzurat de instanța de control judiciar prin constatarea nelegalității PVC.

Dispozițiile Legii nr. 373/2007 trebuie interpretate în corelație cu normele actului comunitar a cărui transpunere în dreptul intern a fost realizată prin adoptarea sa, anume Directiva 2005/29/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 11.05.2005, așa cum a fost interpretată în jurisprudența relevantă a Curții de Justiție a Uniunii Europene.

În jurisprudența CJUE s-a reținut că statele membre nu pot să adopte măsuri mai restrictive decât cele definite de directiva menționată, nici chiar pentru a asigura un nivel mai ridicat de protecție a consumatorilor.

Raționamentul care trebuie aplicat pentru a determina dacă o practică este sau nu incorectă este cel enunțat de Avocatul General în cauza C-453/10:

- stabilirea dacă pretinsa faptă identificată se încadrează în lista de 31 de cazuri de practici comerciale menționate în Anexa 1 la Directiva 2005/29/CE
- dacă nu, atunci se analizează dacă este aplicabil unul dintre cazurile exemplificative prevăzute de clauza generală referitoare la practicile comerciale înșelătoare sau agresive
- numai în cazul în care nu aceasta este situația, își găsește aplicarea în mod direct clauza generală prevăzută la art. 5 alin. 1 din directivă.

Neîncadrarea în condițiile speciale nu se deduce din neîndeplinirea unei condiții, ci din neidentificarea situației de fapt vizate de acel articol. Cu alte cuvinte, dacă fapta s-ar încadra în situația vizată de art. 9 lit. e) din Lege, dar măsurile cu care se „amenință” sunt legale, concluzia trebuie să fie lipsa practicii comerciale agresive, iar nu posibilitatea de a încadra în art. 9 lit. c). O astfel de interpretare este nelegală și contrară scopului pentru care s-a edictat legea.

O altă regulă de interpretare este că analiza calității practicii de a influența esențial consumatorul nu se face în abstract, ci în raport de consumatorul mediu, care potrivit CJUE este prezumat a fi un consumator informat, care a cerut în prealabil oferte din partea mai multor creditori și care va lua decizia de a contracta un credit în urma comparării acestor oferte, inclusiv pe baza coturilor previzibile.

Așadar, în cauză, instanța de fond era obligată să verifice corectitudinea încadrării juridice efectuate de ANPC (practică comercială agresivă reglementată de art. 9 lit. c) din lege) strict prin referire la condițiile practicii comerciale agresive reglementate de lege. Instanța de fond însă a ales să aplice amestecat condițiile legale la situații de fapt greșit identificate și nedefinite.

În cazul primei variante de interpretare a PVC, făcând calificările corecte, instanța de judecată trebuia să observe că situația de fapt invocată prin PVC este similară situației vizate de legiuitor în art. 9 lit. e) din Legea nr. 373/2007, iar nu în art. 9 lit. c) din Legea nr. 373/2007. Raportarea raționamentului instanței de fond la încadrarea corectă juridic ar fi demonstrat însăși nelegalitatea acuzării, din moment ce însăși Legea nr. 373/2007 arată în art. 9 lit. e) că o astfel de situație constituie practică incorectă în cazul în care amenințarea se face cu măsuri care nu pot fi luate în mod legal, or în cazul de față vorbim tocmai de exercitarea unor măsuri legale de executare silită ca urmare a culpei contractuale a consumatorului.

În cazul celei de-a doua variante de interpretare a PVC, din nou instanța de judecată trebuia să facă

calificările juridice corecte ale fiecărui element de fapt în parte și să observe dacă sunt îndeplinite condițiile faptei reținute prin PVC (practica comercială agresivă). Și în acest caz încadrarea juridică corectă ar fi demonstrat nelegalitatea acuzării deoarece fapta imputată nu prezintă elementele cerute de lege pentru a fi calificată practică comercială agresivă și anume lipsește elementul „agresiv”. Oferirea unui serviciu „gratuit” nu are nicio legătură cu agresivitatea și cu niciunul din elementele enumerate exhaustiv de art. 9 din Legea nr. 363/2007.

Nici elementul de fapt calificat de pârâtă „înșelător”, dacă s-ar da o astfel de calificare faptei de a „renunța la comision”, nu este relevant deoarece consumatorul nu a fost obligat să plătească în temeiul actului de restructurare altceva decât costul la care s-a obligat conștient – dobânda din contract. Fapta de a folosi un termen așa-zis „confuz” sub aspectul costurilor asumat poate constitui practică comercială înșelătoare potrivit legii numai în situația descrisă de pct. 20 din lista practicilor comerciale înșelătoare din Anexa 1 la Legea nr. 363/2007 – «descrierea unui produs ca fiind „gratis” fără „costuri” sau într-un mod similar, în cazul în care consumatorul trebuie să suporte alte costuri, în afară de costurile inevitabile ce rezultă din răspunsul la practica comercială și din plata pentru livrarea sau ridicarea produsului”. Este incontestabil că nu „renunțarea la comisionul de administrare” (existentă, de altfel în fapt, din moment ce nu mai e perceput) l-a determinat pe consumator să semneze restructurarea, ci iminența executării silite datorată propriei culpe contractuale.

Niciuna din situațiile invocate, independent de încadrarea juridică a faptei, nu este de natură să determine esențial consumatorul mediu să ia decizia angajamentului. Costul creditului nu este un „secret” potrivit actului de restructurare; acesta este reglementat clar în actul adițional și graficele de rambursare (documente din care chiar pârâta a extras datele de fapt descrise în PVC) fiind în totalitate accesibil consumatorului mediu diligent.

„Renunțarea la comisionul de administrare” nu este o informație falsă din moment ce din grafic rezultă în mod clar că acesta nu mai este perceput. Faptul că dobânda este mai mare decât cea inițială (situație interpretată abuziv de pârâtă în sensul că aceasta include și valoarea comisionului de administrare doar pentru că este mai mare), nu face lipsa comisionului inexistentă.

În contextul restructurării banca este liberă să facă oferte, iar consumatorul mediu este obligat să strângă toate informațiile pentru a înțelege costul ofertei și a compara aceste oferte cu alte oferte din piață pentru a face o alegere în cunoștință de cauză.

Dacă consumatorii ar fi avut comportamentul corect, aceștia nu ar fi putut invoca niciodată o rată prea mare, asumată „fără voie”, sub influența unei impresii derivate din „renunțarea” la un comision ce într-adevăr este neperceput.

În materia contravențională nu se poate proceda la recalificarea faptei.

În mod greșit instanța de fond a respins plângerea contravențională, apreciind că sunt îndeplinite condițiile legale pentru ca o acțiune să poată fi considerată ca fiind o practică comercială agresivă.

În esență, controlul exercitat de către intimată a pornit de la un număr de 23 de reclamații făcute de împrumutații apelantei prin care aceștia invocau o diminuare a veniturilor și, pe cale de consecință, o dificultate în achitarea ratelor de credit. Din analiza derulării contractelor de credit dintre apelantă și cei 23 de împrumutați, semnatori ai sesizărilor, rezultă împrejurarea că toți aceștia, întâmpinând dificultăți în achitarea ratelor la credit, au solicitat băncii o ofertă de rescadențare/restructurare a creditului. Oferta băncii a fost materializată în semnarea unor acte adiționale prin care împrumutaților li s-a oferit o soluție temporară de a face față obligațiilor contractuale fie prin reducerea cuantumului ratei pentru o perioadă de timp determinată, fie prin prelungirea perioadei contractuale.

Instanța de fond a pornit de la o ipoteză totalmente greșită, respectiv aceea că banca ar trebui să scutească de la plata ratelor de credit și a dobânzii pe împrumutații aflați în dificultate de plată a ratelor de credit. Instanța de fond a reținut în mod greșit că apelata ar fi săvârșit o practică comercială agresivă prin încheierea unor acte adiționale de restructurare a creditelor pornind de la o falsă ipoteză – aceea că în urma restructurării suma totală care urma să fie restituită băncii avea să scadă.

În analiza condițiilor legale impuse de art. 8 și 9 lit. c) din Legea nr. 363/2007 instanța de fond a exclus, fără niciun fel de motivare, din analiza sa împrejurarea că o condiție esențială a reținerii unei activități ca fiind practică comercială incorectă este ca fapta să afecteze în mod considerabil comportamentul consumatorului în sensul limitării în mod semnificativ a libertății de a alege.

Independent de dificultățile financiare întâmpinate de către împrumutați, aceștia din urmă pot

beneficia de tratamente de rescadențare sau restructurare a ratelor de credit prin micșorarea temporară a cuantumului ratelor lunare sau prin prelungirea perioadei contractuale, însă în niciun moment apelanta nu ar fi inoculat împrumutaților ideea că ar fi renunțat la încasarea costurilor aferente unui credit bancar – în principal dobânda, urmată de comisioanele aferente activității bancare.

În cadrul fiecărui act adițional încheiat de către fiecare din împrumutații apelantei erau prevăzute în detaliu cuantumul și modalitatea de calcul a dobânzii care avea să se aplice după perioada de restructurare a creditului, dar și împrejurarea că sumele restante urmează a fi capitalizate, devenind sume în raport de care se vor calcula spezele contractului.

Prima instanță în mod incorect a reținut că „fapta” comerciantului a fost aceea de a: i. capitaliza restanțele la soldul existent; ii. de a agreea cu clienții modificarea ratei dobânzii pe perioada temporară de un an de zile, precum și pentru perioada ulterioară; iii. de a renunța la comisionul de administrare.

Posibilitatea capitalizării sumelor neachitate în temeiul contractului este prevăzută atât de legislația în vigoare (art. 8 din OG nr. 13/2011), reprezentând totodată și o modalitate propusă de către Ministerul Finanțelor (în Ghidul de Restructurare Extrajudiciară a Împrumuturilor cu Garanții Ipotecare publicat pe site-ul Ministerului Finanțelor – Principiul 7 pct. 3 lit. b)).

Din actele adiționale încheiate de către împrumutații apelantei rezultă împrejurarea că aceștia aveau restanțe la achitarea ratelor de credit. Art. 1 al fiecărui act adițional prevedea i. soldul creditului acordat prin contractul de credit inițial și ii. suma totală datorată la momentul încheierii actului adițional, sumă compusă din soldul creditului acordat la care se adaugă și suma restantă, consumatorii fiind informați cu privire la soldul final în raport de care urmează să se calculeze dobânda.

Ca regulă, posibilitatea restructurării creditelor prin cele două metode reprezintă un acord de voință din partea ambelor părți și nu un drept unilateral al împrumutatului și/sau o obligație a băncii.

Scopul facilităților de restructurare/rescadențare/reeșalonare nu este acela de a scădea/reduce valoarea totală a sumei împrumutate, ci este de a ușura sarcina financiară a împrumutaților, prin plata unor rate mai mici pe o perioadă determinată, suma totală ce urmează a fi restituită băncii rămânând să fie la același nivel (excepție făcând situațiile în care restanțele capitalizate sunt considerabile și perioada inițială de creditare se extinde).

De altfel, legislația în domeniul financiar-bancar nici nu permite acordarea de împrumuturi fără dobândă sau cu o dobândă mult mai mică față de media dobânzilor practicate pe piața bancară, încurajându-se astfel un mediu concurențial onest.

Dificultățile la plata ratelor de credit, contrar celor reținute de prima instanță în mod greșit, nu s-au datorat așa-zisei practici incorecte și agresive a apelantei, materializate prin încheierea de acte adiționale, acestea din urmă fiind încheiate pornind de la situația financiară anterioară.

Dimpotrivă, pe baza analizei situației conturilor celor 23 de împrumutați a rezultat că unii dintre aceștia, urmare a restructurării, fie au avut o sumă totală de plată mai mică decât cea inițială, fie diferența de achitat în plus a fost insesizabilă și s-a datorat fie valorii sumelor restante adăugate, fie prelungirii perioadei contractuale cu o perioadă cuprinsă între 1 și 36 de luni, probă ignorată de instanța de fond (anexa 25 la plângerea contravențională).

Argumentele instanței cu privire la împrejurarea că renunțarea la încasarea comisionului de administrare ar fi inoculat împrumutaților ideea că de la momentul semnării actelor adiționale valoarea totală plătită ar urma să fie redusă cu valoarea aceluși comision nu se reflectă în situația reală dovedită prin probele administrate în cauză.

Prin aplicarea restructurării, gradul de îndatorare nu crește, suma totală de plată a creditului până la maturitate rămânând neschimbată. Prin restructurare se schimbă numai structura de preț care permite băncii încasarea aceleiași sume totale de plată cu suma pe care ar fi încasat-o dacă nu s-ar fi aplicat restructurarea.

Cuantumul sumei care trebuie restituită băncii crește în ipoteza în care se realizează o capitalizare a datoriilor restante, or clienții, prin actele adiționale încheiate cu banca, și-au dat acordul ca ratele restante și dobânzile să se considere capital, dobânda urmând a fi raportată la valoarea creditului (a capitalului).

Este firesc ca în măsura în care după terminarea perioadei de restructurare banca nu a extins și perioada de rambursare a creditului, dobânda să fie una mai mare pentru a se asigura astfel rambursarea integrală a creditului și a dobânzilor în perioada stabilită inițial.

În mod greșit prima instanță a apreciat că încheierea unui act adițional de reeșalonare/restructurare ca măsură de ajutor oferit împrumutaților pentru plata ratelor de credit ar reprezenta furnizarea unui produs

al comerciantului.

Produsul pe care apelanta l-a furnizat a fost creditul contractat, tratamentul de rescadențare materializat prin actele adiționale încheiate nu este un produs propriu-zis vândut consumatorilor, ci este o facilitate de plată oferită numai anumitor consumatori care, pe parcursul perioadei de creditare, se confruntă cu probleme financiare temporare.

Prima instanță în mod greșit a reținut că apelanta ar fi recurs la constrângerea împrumutaților prin exploatarea circumstanțelor financiare dificile în care aceștia s-ar fi aflat.

Noțiunea de facilitate prin restructurarea creditului nu a implicat din partea băncii o renunțare la încasarea dobânzilor și a ratelor de credit aferente perioadei de restructurare, oferta băncii fiind clară în sensul că restructurarea creditului implică practic o amânare a plății ratelor. Restructurarea este o măsură cu caracter temporar și nu se poate confunda cu o reducere a dobânzii sau cu o renunțare la încasarea dobânzii din partea băncii.

Posibilitatea restructurării creditului sub formele accesate de către Clienți, dar și împrejurarea că o astfel de practică este una corectă își găsesc confirmarea în Principiul 7 pct. 3 lit. a) din Ghidul de Restructurare Extrajudiciară a Împrumuturilor cu Garanții Ipotecare publicat pe site-ul Ministerului Finanțelor.

Instanța de fond, fără niciun temei juridic, a exclus din analiza sa o condiție importantă care se desprinde din prevederile art. 8 coroborat cu art. 9 lit. c) din Legea nr. 363/2007, respectiv ca fapta comerciantului să fie atât de agresivă încât ar putea limita posibilitatea de decizie a consumatorului sau l-ar determina pe acesta să ia o decizie cu privire la încheierea unui act juridic, decizie pe care nu ar fi luat-o dacă nu ar fi fost în fața unei astfel de constrângeri.

Comportamentul contractual corect și legal al apelantei nu este de natură a conduce la concluzia că oferta de restructurare propusă ar fi fost făcută cu exploatarea situației nefericite a consumatorilor și/sau că ar fi fost de natură să influențeze decizia consumatorului de a apela la tratamentul de rescadențare sau de a accepta o așa-zisă dobândă nejustificat de mare/nefavorabilă.

Decizia clienților de a restructura creditul nu a fost luată în considerarea renunțării la încasarea comisionului de administrare, ci în considerarea necesității unei soluții de micșorare temporară a ratelor creditului.

Contrar interpretărilor instanței de fond, banca a dat dovadă de diligență profesională și a venit în întâmpinarea necesităților clienților săi, punându-le la dispoziție o modalitate legală și contractuală de a face față cu ușurință ratelor contractate – restructurarea creditului prin diminuarea cuantumului dobânzii pentru o perioadă de timp, respectiv mărirea perioadei inițiale de rambursare a creditului, dar și renunțarea la încasarea comisionului de administrare.

Banca nu a avut o influență nejustificată în decizia consumatorului de a solicita o restructurare a creditului, stând ca dovadă în acest sens și împrejurarea că împrumutații sunt cei care au avut inițiativa solicitării restructurării creditului.

Banca a avut un comportament corect. A prezentat clienților propunerea sa de reeșalonare, nu i-a forțat pe aceștia spre a accepta propunerea de acordare a facilităților și nu le-a impus obligații imposibile. Prin reeșalonarea propusă și acceptată de clienți obligațiile asumate de aceștia prin contract nu au devenit imposibile: costul creditului fie s-a menținut, fie a crescut numai cu dobânda noului credit obținut (constituit din dobânda și comisioanele neachitate) ori cu cea datorată pentru perioada cu care s-a prelungit durata inițială de contractare, în funcție de opțiunea de restructurare aleasă de client. Nu în ultimul rând, este relevant și considerentul (18) al Directivei conform căruia „directiva ia ca și criteriu de evaluare consumatorul mediu, care este suficient de informat și de atent”, ignorat de instanța de fond.

Cererea a fost întemeiată pe art. 413 C.pr.civ., art. 8 și 9 din Legea nr. 363/2007, pe toate dispozițiile legale menționate în cuprinsul său și pe principiile în care își are sediul materia.

La data de 19.10.2015 intimata Autoritatea Națională pentru Protecția Consumatorilor a depus întâmpinare prin care a solicitat respingerea apelului.

Intimata a arătat că motivarea sentinței apelate a dorit în primul rând să clarifice din punctul de vedere al jurisprudenței și din punct de vedere legal fiecare aspect invocat de părțile litigante în apărările formulate pe fondul cauzei deduse judecății.

În mod just a apreciat instanța de fond că nu poate fi pusă în discuție legalitatea procesului-verbal de constatare a contravenției nici sub aspectul neindicării descrierii faptelor constatate, acest aspect fiind

evidențiat în conținutul documentului prin indicarea amănunțită a clauzelor din contractele de credit ce au constituit obiectul controlului efectuat de către agenții constatatori.

Faptul că un contract de credit producător de efecte juridice în timp, care comportă o anumită repetabilitate, suferă în interiorul perioadei sale de derulare modificări esențiale de structură și conținut (respectiv modificarea raportului juridic obligațional), modificări survenite ca urmare a adoptării unor decizii cu caracter unilateral, poate fi lesne considerat ca intrând în categoria faptelor juridice sancționabile.

Faptele contravenționale constatate prin procesul-verbal de constatare a contravenției se înscriu întocmai în categoria caracteristicilor impuse de lege, întrunind toate condițiile spre a fi definite și sancționate ca atare.

La data de 18.11.2015 apelanta a depus răspuns la întâmpinare prin care a arătat că modificarea marjelor dobânzii ulterior perioadei restructurate a fost o consecință firească și directă a facilității acordate (costul aplicabil ulterior restructurării se mărește în vederea recuperării sumelor neachitate de clienți în perioadele de restructurare).

Prin restructurare, banca nu a majorat unilateral costul total al creditelor acordate, ci a avut loc o reasezare a acestor costuri totale, contractual convenite de părți, astfel încât în perioada de restructurare suma lunară de plată (rata lunară) să fie mai accesibilă împrumutaților (să se apropie de rata lunară ce poate fi suportată de clienți, menționată de aceștia în cererea de restructurare), sumele neîncasate în această perioadă recuperându-se ulterior pe restul perioadei de creditoare.

În cazul supus judecății, ANPC nu numai că nu a demonstrat existența faptei fără urmă de dubiu, dar nici nu a indicat în mod clar fapta ilicită de care apelanta s-ar face vinovată. Față de aceste considerente, apelanta apreciază că prezumția sa de nevinovăție nu a fost răsturnată, astfel că în lipsa unor dovezi și argumente suplimentare, întemeiate și relevante, aduse de intimată, se impune anularea proceselor-verbale ca nelegale și netemeinice.

Examinând sentința apelată prin raportare la prevederile art. 476-479 C.pr.civ., tribunalul reține următoarele:

Referitor la caracterul continuu al faptei și la prescripția dreptului de constatare și sancționare a contravenției, prima instanță a reținut în mod corect că data de la care începe să curgă termenul de prescripție de 6 luni prevăzut de art. 13 din OG nr. 2/2001 nu este data semnării actelor adiționale, ci data constatării faptei, fiind vorba de o faptă continuă întrucât încălcarea obligațiilor legale subzistă cât timp contractul este în vigoare și produce efecte între părți (exploatarea clienților are loc și după încheierea actelor adiționale).

Conform art. 13 alin. 2 din OG nr. 2/2001 „Contravenția este continuă în situația în care încălcarea obligației legale durează în timp”.

Exploatarea situației economice precare a clienților băncii nu s-a epuizat la încheierea actelor adiționale, ci a continuat pe parcursul derulării contractelor prin încasarea ratelor de credit cu dobândă majorată, după încheierea perioadei de grație în care ratele au fost reduse.

Încasarea ratelor de credit cu dobândă majorată este un efect direct al conduitei apelantei, nu unul indirect cum susține aceasta, costurile creditului reprezentând o componentă a produsului oferit de bancă.

Nu semnarea actului adițional în sine este scopul urmărit de bancă, ci încasarea unor sume de bani de la client pentru creditul acordat.

Cu privire la legalitatea procesului-verbal prima instanță a reținut în mod corect că acesta a fost încheiat cu respectarea dispozițiilor art. 17 din OG nr. 2/2001, cuprinzând mențiunile prevăzute sub sancțiunea nulității absolute.

La descrierea faptei agenții constatatori au arătat în esență că banca „a mărit nejustificat dobânda, iar comisionul de administrare, care prin actele adiționale de restructurare a fost eliminat, s-a constatat că de fapt banca nu a renunțat la încasarea acestuia, acesta fiind introdus în marjă”.

În anexa procesului-verbal de constatare și sancționare a contravenției, care face parte integrantă din acesta, a fost descrisă în detaliu situația fiecărui client a cărui reclamație a condus la efectuarea controlului și la constatarea faptei.

Fapta reținută în sarcina apelantei este descrisă suficient de agenții constatatori, fiind indicate în detaliu, în cazul fiecărui client, motivele pentru care aceștia au considerat că apelanta a avut o practică

comercială agresivă.

În acest sens agenții constatați au precizat valoarea și durata inițială a creditului acordat, dobânda inițială și valoarea comisionului de administrare, evoluția dobânzii prevăzute în contract, numărul restructurărilor efectuate, modul cum s-a făcut restructurarea creditului (perioada restructurării, dobânda pe perioada restructurării și modificarea ulterioară a marjei dobânzii, modificarea perioadei de creditare, mențiunea din actul adițional privind renunțarea băncii la încasarea comisionului de administrare).

În finalul prezentării situației de fapt aferente fiecărei reclamații primite de la clienții băncii agenții constatați au prezentat succint motivele pentru care au considerat că apelanta a avut o practică agresivă.

La reclamația nr. 341/14.01.2014, cu completările ulterioare, se arată că banca nu a eliminat comisionul de administrare, cum s-a menționat în actul adițional, ci l-a inclus în valoarea marjei dobânzii, aplicându-l în continuare.

La reclamația nr. 1723/20.02.2014 se arată că prin toate cele trei acte adiționale încheiate prin care banca a acordat restructurări consumatorului, în loc să-l ajute să reușească să depășească momentul și să continue să-și achite ratele lunare, acesta s-a adâncit în datorii ca urmare a faptului că prin modul în care banca a modificat marjele și prin faptul că de la prima restructurare a înțeles să includă valoarea comisionului de administrare în marjă, banca a profitat de situația nefericită a consumatorului, acesta din urmă riscând în orice moment să ajungă în procedura de executare silită.

La reclamația nr. 1606/18.02.2014 se arată că, dacă la începutul relației contractuale, pentru un credit în sumă de 20.500 euro pe o perioadă de 120 luni, cu o dobândă inițială de 9,5% pe an și un comision de administrare de 0,45% din valoarea inițială a creditului, valoarea plătită este de 31.831,80 euro, după 2 restructurări prin care consumatorul pe perioada de restructurare plătește un procent de dobândă în prima restructurare de 7,36%, iar mai apoi la a doua restructurare achită un procent de dobândă de 8%, ajunge să achite o valoare totală plătită de 34.639,72 euro, deși la prima restructurare banca a renunțat conform art. 3 la încasarea comisionului de administrare.

La reclamația nr. 2387/10.03.2014 se arată că la încheierea primului act adițional de restructurare banca nu a renunțat la comisionul de administrare, ci l-a introdus în valoarea marjei din componența dobânzii. Valoarea totală plătită inițial, la un procent de dobândă anual de 5,5% și un comision de administrare de 0,15% la valoarea soldului, a fost de 161.979,83 CHF, iar în cazul în care se elimină valoarea comisionului de administrare după prima restructurare valoarea totală plătită este de 191.041,50 CHF, deși perioada de creditare rămâne aceeași.

La reclamația nr. 2036/27.02.2014 se arată că pentru un credit de 66.430 CHF, pentru care s-au aplicat inițial o dobândă de 5,5% și un comision de administrare de 0,15% la valoarea soldului pe o perioadă de 300 de luni, după acordarea primei facilități de restructurare valoarea totală plătită crește la 141.809,55 CHF față de 122.381,5 CHF, deși banca a renunțat la încasarea comisionului de administrare. Dacă banca ar fi renunțat la încasarea comisionului de administrare, valoarea totală plătită ar fi diminuată cu 18.311,4 CHF (valoare totală a comisionului de administrare prevăzută în graficul inițial), dar acest comision este în continuare perceput prin înglobarea acestuia în marjă, parte componentă de bază a dobânzii.

La reclamația nr. 3069/28.03.2014 se arată că, deși pe parcursul derulării creditului a beneficiat de o singură restructurare, după expirarea acestei perioade consumatorul achită o rată mai mare decât rata inițială la momentul încheierii contractului, deși printr-o sentință pronunțată de Tribunalul București s-a eliminat comisionul de administrare. Totodată, prin acest proces de restructurare banca a modificat marjele de dobândă, iar dobânda aplicată în perioada de restructurare este de 14,2% față de 11% cât a fost la momentul încheierii contractului.

Precizări similare sunt făcute și în cazul celorlalte reclamații.

În final agenții constatați arată că în opinia lor marjele fixe stabilite la valori nejustificate de mari prin actele adiționale de restructurare încheiate afectează iremediabil un consumator ce întâmpină greutăți la plata unor rate cărora le sunt aplicabile chiar și dobânzi mai mici (inițial contractate), consumator ce va fi astfel captiv al băncii respective, aflat în imposibilitatea reală de a refinanța creditul din cauza scăderii veniturilor și/sau a imobilelor ipotecate, aduse în garanție. Astfel, lipsa de etică a băncii se transpune într-o asemenea practică incorectă, agresivă, de natură a-l constrânge și influența pe consumatorul mediu aflat într-o situație nefericită, întâmpinând greutăți în a-și duce la bun sfârșit obligațiile asumate, afectând în mod evident raționamentul acestuia, iar decizia sa cu privire la achiziționarea produsului, prezentat drept soluție salvatoare a problemei cu care se confruntă, este cert influențată astfel în mod conștient de bancă. Se observă

cum Raiffeisen Bank exploatează situațiile nefericite ale consumatorilor, imposibilitatea de plată a debitelor scadente, impunând în actele adiționale pe care le înaintează consumatorilor spre semnare niște costuri foarte mari, prin mărirea în mod nejustificat a marjei, parte componentă a dobânzii. Mai mult, în cuprinsul actelor adiționale banca menționează că renunță la încasarea comisionului de administrare când, în realitate, acesta este inclus în valoarea marjei. Așa cum se precizează la art. 3 din actele adiționale „începând cu data încheierii prezentului act adițional, Banca renunță la încasarea comisionului de administrare, datorat de împrumutat conform contractului”, deși în contractele inițiale banca stipulează la art. 3.5 din contractele de credit de nevoi personale, respectiv la art. 6.1 (6.2 sau 6.3, în funcție de numerotarea clauzelor) din contractele de credit pentru achiziționare imobile faptul că din al doilea an de creditare poate renunța la încasarea comisionului de administrare. Stipularea în contractele de credit cu privire la posibilitatea renunțării din partea băncii la încasarea comisionului de administrare din al doilea an de creditare a fost considerată de ANPC și confirmată ulterior de instanțele de judecată competente ca fiind o clauză abuzivă, a determinat banca ca în contractele sau actele adiționale ale petenților să „ascundă” acest comision, creând consumatorului ideea unui „beneficiu” susceptibil a-l determina pe acesta să ia o decizie de tranzacționare pe care altfel nu ar fi luat-o.

Tribunalul reține în consecință că descrierea faptei, astfel cum este cuprinsă în procesul-verbal contestat, este suficient de clară pentru a permite apelantei să își formuleze apărările în cauză.

În esență, apelantei i s-a imputat faptul că, profitând de dificultățile financiare în care se aflau clienții săi, care nu mai aveau posibilitatea de plată a ratelor creditului, cu ocazia restructurării, după o perioadă scurtă în care ratele au avut o valoare redusă, a mărit nejustificat dobânzile percepute, determinând consumatorii să încheie cu ea actele adiționale și prin crearea aparenței unui beneficiu constând în renunțarea băncii la încasarea comisionului de administrare (reprezentând un procent din valoarea creditului acordat), în realitate costul creditului nefiind diminuat din moment ce reducerea determinată de renunțarea la comisionul de administrare a fost depășită de majorarea produsă de modificarea dobânzii.

Argumentul apelantei referitor la încălcarea de către instanța de fond a regulilor generale de interpretare a Legii nr. 363/2007 este neîntemeiat.

Anexa I a Directivei 2005/29/CE (transpusă de Legea nr. 363/2007) nu cuprinde o enumerare limitativă a practicilor comerciale incorecte (înșelătoare sau agresive), ci doar o enumerare a acelor practici care sunt considerate incorecte în orice situație, adică indiferent de circumstanțele săvârșirii lor. Acest lucru înseamnă că, de la caz la caz, în funcție de circumstanțele concrete, și alte practici decât cele enumerate în anexă pot fi considerate incorecte, lucru firesc din moment ce niciun act normativ nu poate prevedea absolut toate situațiile care s-ar putea ivi în practică.

În speță nu s-a făcut o adăugare nepermisă la Anexa I a Directivei, pentru a se considera că au fost adoptate măsuri mai restrictive decât cele definite de directivă.

Apelanta este cea care face o interpretare eronată a dispozițiilor Legii nr. 363/2007. În acest sens, faptul că banca are posibilitatea legală de a recurge la executarea silită a creanței, neexistând o amenințare cu măsuri care nu pot fi luate în mod legal, cum se prevede la art. 9 lit. e) din Legea nr. 363/2007, nu înseamnă că nu i s-ar putea imputa băncii exploatarea unei situații nefericite sau a unei circumstanțe speciale, de o asemenea gravitate încât afectează raționamentul consumatorului mediu și de care comerciantul este conștient, în scopul influențării deciziei consumatorului cu privire la produs, situație care este prevăzută la art. 9 lit. c) din Legea nr. 363/2007.

Nu rezultă din formularea art. 9 al Legii nr. 363/2007 că elementele prevăzute la lit. a)-e) trebuie întrunite cumulativ pentru ca o practică comercială să fie calificată drept agresivă.

Prima instanță a reținut în mod corect că faptele apelantei-petente reprezintă o practică comercială agresivă.

În speță există o practică comercială constând în încheierea actelor adiționale de restructurare a creditelor în care dobânda a fost majorată nejustificat. Aceasta este în strânsă legătură cu produsele furnizate consumatorilor, produsele băncii fiind creditele acordate. Practica apelantei a fost una agresivă, constrângerea având loc prin exploatarea circumstanțelor speciale în care se aflau consumatorii (dificultățile de restituire a creditelor

în condițiile stipulate în contract) și având drept rezultat stabilirea unor dobânzi nejustificate de mari în sarcina consumatorilor. Decizia de tranzacționare (de încheiere a actelor de restructurare) a fost influențată atât de dificultățile financiare ale consumatorilor, cât și de inducerea ideii că prin renunțarea la comisionul de administrare costurile creditului ar fi diminuate, aceste împrejurări fiind de natură să influențeze raționamentul consumatorului mediu.

Este neîntemeiată susținerea apelantei că prima instanță a pornit de la ipoteza greșită că banca ar trebui să scutească de la plata ratelor de credit și a dobânzii pe împrumutații aflați în dificultate de plată a ratelor de credit, întrucât din motivarea sentinței apelate nu se desprinde o asemenea idee.

Este neîntemeiată și afirmația apelantei că nu a inoculat niciun moment împrumutaților ideea că ar fi renunțat la încasarea costurilor aferente unui credit bancar, clauza referitoare la renunțarea băncii la încasarea comisionului de administrare fiind de natură să inoculeze consumatorului mediu ideea de reducere a costurilor aferente creditului.

După cum a arătat și apelanta, scopul restructurării este de a ușura sarcina financiară a împrumutaților prin plata unor rate mai mici pe o perioadă determinată. Acest lucru nu înseamnă însă că în schimbul facilității acordate banca are dreptul de a agrava situația financiară a împrumutaților pe termen lung, prin majorarea nejustificată a dobânzii după expirarea perioadei de grație. Deși apelanta a susținut că în urma restructurării împrumutații fie au avut o sumă de plată mai mică decât cea inițială, fie diferența de achitat în plus a fost insesizabilă (conform calculelor prezentate în anexa 25 depusă la fila 72 din volumul III în dosarul judecătorecii), din actele depuse la dosar rezultă că actele de restructurare au îngreunat situația financiară a împrumutaților. Cu titlu de exemplu, tribunalul observă că, deși potrivit calculelor apelantei domnul Stoica Niculae a avut de plătit cu 4,17 lei mai puțin în urma restructurării, din actele depuse în anexa 4 (vol. I din dosarul judecătorecii) rezultă că inițial acest împrumutat plătea lunar 357,51 lei (incluzând comisionul de administrare), după prima restructurare avea o rată lunară de 380,46 lei (comisionul fiind zero), iar după a doua restructurare o rată lunară de 408,32 lei.

Împrejurarea că inițiativa restructurării a aparținut împrumutaților (fiind determinată de dificultățile de plată a ratelor de credit) nu înlătură răspunderea apelantei pentru exploatarea situației nefericite în care se aflau aceștia.

Faptul că împrumutații au semnat actele adiționale de restructurare nu înseamnă că aceștia au avut posibilitatea de a influența în vreun fel noul nivel al dobânzii aplicat după restructurare, fiind forțați de dificultățile financiare și de posibilitatea executării silite să accepte condițiile impuse de bancă.

În concluzie, tribunalul reține că motivele de apel sunt neîntemeiate și că soluția primei instanțe de respingere a plângerii contravenționale este legală și temeinică, motiv pentru care va respinge apelul ca nefondat, conform dispozițiilor art. 480 alin. 1 C.pr.civ.

**PENTRU ACESTE MOTIVE
ÎN NUMELE LEGII
DECIDE:**

Respinge apelul formulat de **apelanta RAIFFEISEN BANK SA, cu sediul procesual ales în București, str. Barbu Văcărescu nr. 201, Clădirea Globalworth Tower et. 18, Recepție NNDKP**, împotriva sentinței civile nr. 23052/18.12.2014, pronunțate de Judecătoria Sectorului 1 București în dosarul nr. 36119/299/2014, în contradictoriu cu **intimata AUTORITATEA NAȚIONALĂ PENTRU PROTECȚIA CONSUMATORILOR, cu sediul în București, Sector 1, Bd. Aviatorilor nr. 72**, nefondat.

Definitivă.

Pronunțată în ședință publică azi, 26.01.2016.

**Președinte
SOFIA SÎNZIANA CRIȘAN**

**Judecător
ROXANA MOSOR**

Grefier
EDUARD DRĂGUȘIN

Red/thred. jud. S.S.C./4 ex/16.01.2017
Judecătoria Sectorului 1 București/jud. fond ANDREA MEȘTER

WWW.LUMEAJUSTITIEI.RO